

ВІДГУК

**офіційного опонента доктора педагогічних наук, професора
Мозгальної Наталії Георгіївни на дисертаційну роботу
Чжан Сіньюань «Формування прогностичних умінь у майбутніх
учителів музичного мистецтва в процесі фортепіанної підготовки»
подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії за
спеціальністю 014 Середня освіта (Музичне мистецтво)**

1. Актуальність теми виконаної роботи та зв'язок із планами відповідних галузей науки

Ознайомлення з текстом представленої на обговорення дисертації Чжан Сіньюань дає підстави говорити про її ґрунтовність та актуальність для педагогіки мистецтва. Здобувачка наважилась системно дослідити процес формування прогностичних умінь – одних з найважливіших для сучасного вчителя музичного мистецтва. Відзначимо й той факт, що заявлені в роботі положення та висновки, об'єднані спільною ідеєю – підвищення якості підготовки фахів мистецької галузі, зокрема вчителів музичного мистецтва. Відтак, дисертація становить науковий інтерес як для педагогічної науки, так і для вчителів-практиків, відрізняється одночасно міждисциплінарною теоретичністю й охопленням значної кількості практичного матеріалу.

Наразі можемо відзначити й той факт, що відповідність роботи плану науково-дослідної роботи кафедри музичного мистецтва і хореографії ДК «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського» «Теорія і методика підготовки майбутніх фахівців мистецького та мистецько-педагогічного профілю в контексті соціокультурної парадигми» (реєстраційний номер 012U002017) також підтверджує актуальність дослідження.

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків та рекомендацій, їх достовірність та наукова новизна

Обґрунтованість та достовірність основних наукових положень дисертації, отриманих результатів, висновків та рекомендацій підтверджується використанням загальнонаукових, теоретичних та практичних методів дослідження. Тему дослідження розглянуто всебічно та докладно. Логічна структура роботи визначається її метою, сформульованими науково-практичними завданнями. Основні наукові результати дослідження отримані дисертантом особисто і характеризуються науковою новизною. До найбільш суттєвих наукових положень, висновків та рекомендацій, які відзначаються науковою і практичною цінністю, слід віднести такі:

– вперше визначено компонентну структуру досліджуваного феномена, що включає мотиваційно-стратегічний, когнітивно-операційний, діяльнісно-тактичний, регулятивно-афферентний компоненти, кожний із

яких включає у свій склад певну групу прогностичних умінь: проблемно-змістових, аналітично-когнітивних, операційно-методичних та верифікаційно-регулятивних; критерії оцінювання рівнів сформованості чотирьох компонентів прогностичних умінь майбутніх учителів музичного мистецтва (мотиваційно-інтенційний, когнітивно-функціональний, художньо-діяльнісний, верифікативно-корекційний); розроблено модель формування прогностичних умінь майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі фортепіанної підготовки та запропоновано умови її успішної реалізації (організація художньо-пізнавальної діяльності здобувачів на основі виокремлення імовірно-прогностичних завдань інформаційно-пізнавального та інструментально-виконавського характеру; залучення студентів до творчого дослідницького процесу, спрямованого на розвиток загальних та спеціальних прогностичних умінь; орієнтація студентів на динаміку перебігу поточних досягнень, стосовно траєкторії розвитку суб'єкта або явища музично-педагогічного процесу відповідно до прогнозованого результату);

– уточнено сутність понять «педагогічне прогнозування», «прогностичні вміння учителя», особливості прогностичної діяльності вчителів музичного мистецтва та причини неуспішної актуалізації вказаних умінь у процесі виконавсько-інструментальної діяльності;

Висновки і результати дослідження є достовірними, оскільки забезпечені кількісним та якісним аналізом різноманітних теоретичних джерел, адекватними методами збору та обробки емпіричних даних.

3. Значущість результатів дослідження для науки і практики

На підставі результатів теоретико-емпіричного дослідження дисертантка розробила методику формування прогностичних умінь у майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі фортепіанної підготовки, яка без сумніву, сприятимуть їхній фортепіанній підготовці. З урахуванням напрацювань здобувачки викладачі закладів вищої та середньої освіти матимуть можливість цілеспрямовано використовувати запропоновані методи та педагогічні умови в межах викладання фахових дисциплін «Основний музичний інструмент», «Спеціальний інструмент», «Концертмейстерський клас», «Акомпанування», «Ансамблеве музикування», «Виробнича (педагогічна) практика в основній школі», а також у контексті формування методичної компетентності магістрів спеціальності 014 Середня освіта (Музичне мистецтво).

Основні положення та результати дослідження впроваджено в освітній процес Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (довідка № 2133/24/1 від 12.10.2021 р.); Миколаївського національного педагогічного університету імені В. О. Сухомлинського (довідка № 01-12/01/253/1399 від 11.11.2021 р.); Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова (довідка

№ 160 від 11.11.2021 р.), Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені В. Винниченка (довідка №78-н від 05.10.21).

4. Структура та зміст дисертації, її завершеність і відповідність встановленим вимогам щодо оформлення

Дисертація продумана й структурно впорядкована. Її вступна частина окреслює об'єкт та предмет дослідження; у ній коректно визначено мету, сформульовано завдання, що корелюються з її змістом; окреслено джерельну базу, методологічні засади, з'ясовано наукову новизну отриманих результатів, зазначено обсяг та структуру роботи.

Перший розділ «Теоретичні засади дослідження прогностичних умінь майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі фортепіанної підготовки» присвячено ретельному аналізу терміну «прогнозування» і дотичних до нього понять «передбачення», «наукове і квазіпередбачення передбачення», передбачення «дослідницьке і нормативне прогнозування», «педагогічний прогноз».

Дослідниця наголошує на зумовленості двох наукових шкіл «футурології» та «глобалістики», розглядає теорії Дж. К. Гелбрейта, Р.Арона, З. Бжезінського, А. Тоффлера, визначає основні джерела прогнозувальної інформації (досвід, екстраполяція, моделювання), фази (ретроспекція, діагноз, проспекція) та методи (формалізовані, статистичні, випереджальні, аналогій та ін.) процесу прогнозування. Засновуючись на аналізі наукових джерел, Чжан Сіньюань виокремлює особливості педагогічного прогнозування, його функції (діагностичну, прогностичну, конструктивно-проектувальну). Особлива увага надається характеристиці прогностичних умінь, під якими розуміється «система поліфункціональних, цілеспрямованих розумових та практичних дій, спрямованих на отримання випереджальної художньо-педагогічної та методично-виконавської інформації в процесі інструментальної та вербальної інтерпретації музичних творів». Авторка пропонує власне бачення структури прогностичних умінь, що складається з мотиваційно-стратегічного (узагальнює блок умінь щодо усвідомлення студентом необхідності про структурування, планування, впорядкування та випередження процесу презентаційно-виконавської діяльності), когнітивно-операційного (розкриває обсяг і ступінь сформованості знань про зміст та доцільність операційних дій, спрямованих на складання тактичного плану на основі сприйняття, синтезування та обробки художньо-освітньої інформації), діяльнісно-тактичного (включає процедури вибору засобів та методів досягнення результатів художньо-освітнього прогнозу з урахуванням музично-виконавських можливостей суб'єкта навчання та особливостей його індивідуальної траєкторії розвитку) та регулятивно-афферентного (обґрунтовує саморефлексію майбутнього вчителя музичного мистецтва у процесі реалізації прогнозу в процесі музично-інтерпретаційної та художньо-презентаційної діяльності) компонентів.

У другому розділі «Методичні аспекти формування прогностичних умінь майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі фортепіанної підготовки» дослідниця обґрунтовує методологічну складову дослідження, підходи та відповідні їм принципи: синергетичний (холізму, історизму та сценарного мислення), аксіологічний (рівнозначність традицій та інновацій), конструктивний діалог між традиціоналістами і новаторами), компетентнісний (практичної спрямованості навчання, моделювання, достатньої підстави, орієнтації та адаптованості); структурно-функціональний (субсидіарності, множинності, цілі, подвійності і цілісності).

Осмислюючи процес формування прогностичних умінь майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі фортепіанної підготовки, здобувачка обґрунтовує педагогічні умови, дотримання яких підвищить ефективність даного процесу, зокрема: організація художньо-пізнавальної діяльності здобувачів на основі виокремлення імовірно-прогностичних завдань інформаційно-пізнавального та інструментально-виконавського характеру; залучення студентів до творчого дослідницького процесу, спрямованого на розвиток загальних та спеціальних прогностичних умінь; орієнтація студентів на динаміку перебігу поточних досягнень, стосовно траєкторії розвитку суб'єкта або явища музично-педагогічного процесу відповідно до прогнозованого результату.

У третьому розділі «Експериментальна перевірка методики формування прогностичних умінь майбутніх учителів музики в процесі фортепіанної підготовки» докладно проаналізовано та проінтерпретовано результати діагностики рівня сформованості прогностичних умінь студентів за визначеними критеріями і показниками, представлено авторську методику формування прогностичних умінь. Доречним і коректним виглядає застосування комплексу інноваційних методів («дерево прогнозу», трансформації музичного тексту, виділення імовірнісних художньо-прогностичних завдань, виявлення проблем та шляхів їх оптимального вирішення, антиципаційно-інтерпретаційної орієнтації в процесі музично-виконавської діяльності; виявлення проблем та шляхів їх оптимального вирішення), що дозволило значно підвищити рівень прогностичних умінь студентів та рівень їх фортепіанної підготовки. Отримано цінні наукові результати щодо провідного значення прогностичних умінь для успішної музично-педагогічної діяльності майбутнього вчителя, відзначено їх роль в практиці фортепіанної підготовки студентів.

Актуальність теми дисертації, методологічно виправданий підхід до її розробки й виконання, заснований на принципах «якісного» дослідження і валідному дослідницькому інструментарії, вагомі дослідницькі результати, що мають наукову новизну і практичне значення, дають підстави оцінювати дисертацію Чжан Сіньюань «Формування прогностичних умінь у майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі фортепіанної підготовки» як завершену авторську теоретико-прикладну працю, в якій послідовно реалізовано всі поставлені дослідницькі завдання та досягнуто визначеної мети.

5. Повнота викладання результатів в опублікованих працях

Матеріали дисертації пройшли необхідну апробацію, обговорювалися на міжнародних, всеукраїнських та регіональних конференціях. Основні положення та висновки дисертаційної роботи викладено у 10 публікаціях автора, із них: 3 статі у наукових фахових виданнях, 1 – опублікована в іноземному науковому виданні, 6 праць апробаційного характеру. Кількість публікацій, обсяг, якість, повнота висвітлення результатів та розкриття змісту дисертації відповідає діючим вимогам. Зазначені публікації повною мірою висвітлюють основні наукові положення дисертації.

6. Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації

Загалом позитивно оцінюючи наукове і практичне значення отриманих дисертантом результатів, слід відмітити деякі дискусійні положення, а також висловити окремі побажання:

1. Бажано було б в процесі пояснення другої умови «залучення студентів до творчого дослідницького процесу, спрямованого на розвиток загальних та спеціальних прогностичних умінь» більш чітко прописати, що саме в контексті дисертаційного дослідження ви розумієте під загальними уміннями, а які уміння ви вважаєте спеціальними.

2. Цілком доречно було б у першому розділі роботи вести мову про внесок китайських дослідників в розробку проблеми формування прогностичних умінь майбутніх учителів музичного мистецтва, зацікавленість їх питаннями фортепіанного навчання студентів з Китаю в українських вишах.

3. На нашу думку, конкретизації потребує третя педагогічна умова - орієнтації студентів на динаміку перебігу поточних досягнень, стосовно траєкторії розвитку суб'єкта або явища музично-педагогічного процесу відповідно до прогнозованого результату, який у низці випадків передбачає оволодіння студентами варіативним рядом корекційних сценаріїв).

4. Уточнення та корекції потребують назви умінь, критеріїв та етапів формувального експерименту. Зокрема верифікаційно-регулятивні вміння, верифікативно-корекційний критерій та верифікаційний етап формувального експерименту.

Проте висловлені зауваження не применшують концептуальних ідей дисертації і не впливають на загальну високу оцінку наукового дослідження. Чжан Сіньюань запропонувала оригінальну працю, її розвідка є завершеним доброякісним дослідженням актуальної в теоретичному й практичному аспектах проблеми, розв'язання якої важливе для мистецько-педагогічної науки.

7. Висновки

Отже, дисертаційна робота Чжан Сіньюань «Формування прогностичних умінь у майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі фортепіанної підготовки» є самостійною, ґрунтовною науковою працею, відповідає вимогам наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження Вимог щодо оформлення дисертації» (зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 03 лютого 2017 року за № 155/30023), а також відповідає вимогам пунктів 9-18 «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії» (затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 06 березня 2019 року № 167), а її автор – Чжан Сіньюань заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 014 Середня освіта (Музичне мистецтво).

Офіційний опонент
доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри музикознавства,
інструментальної підготовки та хореографії
ВДПУ імені Михайла Коцюбинського

Н.Г.Мозгальова

Мозгальова Н.Г.
Мозгальова
22

